

P R O
R E G E D E J O T A R O .

A D C . C Æ S A R E M .

O R A T I O X L I I .

A R G U M E N T U M .

Ut eas regiones in quibus versamur, & eos homines quibuscum vivimus: ita ea loca, eosque homines, de quibus quoridie audimus, nosse jucundum est: principio quædam de Gallogræcia, in qua regnavit Dejotarus: tum de ipso Dejotaro nonnulla dicam, quæ neque ipsa per se cognita indigna sint, & quasi faciem præferant nobis ad hanc orationem facilius intelligendam. Galatia igitur, quæ alio nomine Gallogræcia vocatur, Asia regio est, Phrygiæ, Bithyniæ, & Armeniæ minori conterrima: dicta ex eo, quod illam antiquissimis temporibus, Testosages, & alii quidam Galliæ populi, pulsus indigenis occuparunt. Ita enim apud Suidam legimus. Cum tanta hominum multitudo excrevisset in Gallia, ut regio ipsa, quamvis ferax, vix eis alendis suffectura videretur, trecenta Gallorum millia in Asiam venisse, & sedes posuisse ea in parte, quæ ex ipsis Galatia, aut Gallogræcia vocata est. Quæ de re verba hæc sunt Lactantii libro tertio ad Probum: Galli antiquitus a candore corporis Galatæ nuncupabantur: & Sibylla ficcos appellat, Quod significare voluit Poeta, cum ait:

Galli per dumos aderant, arcemque tenebant,
Defensi tenebris, & dono noctis opacæ.
Aurea cæsaries ollis, atque aurea vestis.
Virgatis lucent sagulis: tum lactea colla
Auro innectuntur. *Æn.* VIII. 657.

Cum posset dicere, candida. Hinc urique Gallia provincia, in quam

quam Galli aliquando venientes, cum Græcis se miscuerunt. Unde primum ea regio Gallogræcia, post Galatia nominata est. S. Hieronymus in lib. de locis Hebraicis: Galatia provincia Asiæ, a Gallis vocabulum trahens, qui in auxilium a rege Bithyniæ evocati, regnum cum eo, parta victoria, dividerunt. Sicque deinde Græcis admixti, primo Gallogræci, post Galatæ sunt appellati. Eorum metropolis est Ancyra. Temporibus Sancti Hieronymi non Græce, sed Trevirorum lingua adhuc loquebantur, post tantum temporis intervallum, adhuc ipso vocis sono restantes originem suam. Eum, quo duce profecti sunt, alii Leonem, Strabo Leonorium vocat. Qui & ipse lib. XII. iisdem narratis, ait eam olim divisam fuisse in 4. tetrarchias: inde in duas: totam tandem cessisse Dejotaro: ac postremo in provinciæ formam redactam esse. Sed Hirtius, eam occupatam fuisse a Dejotaro, aliis tetrarchis id injuria fieri querentibus. De quo ipso Dejotaro tempus est pauca dicendi.

Adjuverat imperatores Romanos toto vitæ suæ tempore in iis bellis, quæ Rom. in Asia gesserant. Et ipse vicissim a Rom. rex ex tetrarcha factus, & magna parte regni auctus fuerat. Donaverat etiam ei sive Pompejus, sive Senatus, Armeniam minorem. Et multa decreta honorificentissima in eum facta erant. Auctor tum idem Strabo, lib. XII. tum Cicero, cujus hæc sunt ad finem hujus orationis: Quæ enim fortuna, aut quis casus, aut quæ tanta possit injuria omnium imperatorum de Dejotaro decreta delere? Ab omnibus enim est ornatus, qui postquam in castris esse potuit per atatem, in Asia, Cappadocia, Ponto, Cilicia, Syria bella gesserunt, &c. Eundem in orat. de Harusp. resp. sæpe a senatu, regali nomine dignum existimarum, clarissimorum imperatorum festimoniis ornatum esse dicit. In hac ipsa: Habebatur autem non solum tetrarches nobilis, sed etiam optimus paterfamilias, & diligentissimus agricola, & pecuarius. De eo, de Harusp. responsis: quem unum habemus in orbe terrarum fidelissimum huic imperio, atque amantissimum nostri nominis regem. Et Philip. II. Dejotari regis, & patris, & filii, & magnus, & nostro more instructus exercitus. Summa in filio spes, summa ingenii indo-

Tom. VI. T t les,

les, summa virtus. Quid de patre dicam? cujus benevolentia in populum Romanum est ipsius æqualis ætati. Qui non solum socius imperatorum nostrorum fuit in bellis, verum etiam dux copiarum suarum? quæ de illo viro Sylla, quæ Murena, quæ Servilius, quæ Lucullus, quam ornate, quam honorifice, quam graviter sæpe in senatu prædicaverunt? Quid de Cn. Pompejo loquar, qui unum Dejotarum in toto orbe terrarum ex animo amicum, vereque benevolam, unum fidelem populo Romano iudicavit? *Inrer cætera autem Pompejum in Mitridatico bello egregie adjuverat: & ob id ab eo Armenia minoris regno donatus erat. Eutrop. lib. vi. Fuit peritissimus auspiciorum. Nihil nisi auspiciario gerebat. Vide lib. i. de Divin. cap. 15. Adjuvit Pompejum in bello civili, & ipse in pugna Pharsalica præfens fuit. Cumque ob id a Cæsare & pecunia & parte regni multatus esset, negabat tamen se auspiciorum, quæ sibi ad Pompejum proficiscenti facta essent, penitere. Ibidem. Ignovit tamen ei Cæsar, cum Pharnaci ignoscere noluerit, Hirtius, & ei partem dedit eorum, quæ Pharnaci abstulerat. Dejotarum mortuo Cæsare sua recuperavit: Philippica II. 37. Adjuvit Brutum, cum Cassium novisset extreme senex. Dio libro quadragésimo septimo. Dicitur ipsius in Crassum adversus Parrhos proficiscentem, refert Plutarchus in Crasso. Crudelitas in filios: Plutarchus de Stoicis contrariet. Ego cap. pen. lib. viii. Variarum læt. Item in Castorem Sacondarium generum, & in filiam suam, Strabo libro xii. Accusatus est a nepote, quod Cæsarem domi suæ interficere voluisset. Defenderunt Cicero & Bruus. MURETUS.*

I.

UM in omnibus causis gravioribus, C. Cæsar, initio dicendi commoveri soleam vehementer, quam videtur vel usus, vel ætas mea postulare, tum in hac causa ita me multa perturbant, ut, quantum mea fides studii mihi afferat ad salutem regis Dejotari defendendam, tantum facultatis timor detrahat. Primum dico pro capite, fortu-

fortunisque regis: quod ipsum etsi non iniquum est, in tuo duntaxat periculo²; tamen est ita inusitatum, regem capitis reum esse, ut ante hoc tempus non sit auditum. Deinde eum regem, quem ornare antea cuncto cum senatu solebam, pro perpetuis ejus in nostram rempublicam meritis, nunc contra atrocissimum crimen cogor defendere. Accedit, ut accusatorum alterius crudelitate, alterius indignitate conturber. Crudeles Castor est, ne dicam sceleratum & impium, qui neq; nepos avum in discrimen capitis adduxerit, adolescentiæque suæ terrorem intulerit ei, cujus senectutem tueri, & tegere debebat: commendationemque ineuntis ætatis ab impietate, & scelere duxerit: avi servum, corruptum præmiis, ad accusandum dominum impulerit, & a legatorum pedibus abduxerit. Fugitivi autem dominum accusantis, & dominum absentem, & dominum amicissimum nostræ reipublicæ, cum os videbam, cum verba audiebam, non tam afflictam regiam conditionem dolebam, quam de fortunis communibus extimecebam. Nam, cum more majorum de servo in dominum, ne tormentis quidem, quæri liceat: in qua quæstione dolor veram vocem elicere possit, etiam ab invito: exortus est servus, qui, quem in eculo appellare non posset, eum accuset solutus.

II. Perturbat me, C. Cæsar, etiam illud interdum: quod tamen, cum te penitus recognovi, timere desino. Re enim iniquum est, sed tua sapientia sit æquissimum. Nam dicere apud eum de facinore, contra cujus vitam consilium facinoris

T t 2 inisse

¹ Pro capite fortunisque] Etiam alibi notasse mutasset, & e rege factus fuisset privatus: quæ videtur esse quadam capitis minutione: vel etiam civitatem perdidisset, in minima capitis minutione, aut etiam in media. Paulus D. de Capite minutis: Capitis deminutionis tria genera sunt, maxima, media, minima. Tria enim sunt quæ habentur, libertatem, civitatem, familiam. Igitur cum omnia hæc amittimus, hoc est libertatem & civitatem & familiam, maximam

est capitis deminutionem: cum vero amittimus civitatem, libertatem retinemus, medium est capitis deminutionem: cum & libertas & civitas retinetur, familia tantum mutatur, minimam tantum capitis deminutionem conserat. De capite igitur fortunisque Dejotarus

² In tuo duntaxat periculo] Nam si quis est, qui contra tuam salutem aliquid molitur, aut cogitet, eum, quicumque est, in iudicium vocari oportere, nunquam negaverim. Manutius.

inisse arguere, si per se ipsum consideres, grave est. Nemo enim fere est, qui sui periculi iudex, non sibi se æquiores, quam reo, præbeat. Sed tua, C. Cæsar, præstans, singularis-que natura hunc mihi metum minuit. Non enim tam timeo, quid tu de rege Dejotaro, quam intelligo, quid de te cæteros velis judicare.

Moveor etiam loci ipsius insolentia, quod tantam causam, quanta nulla unquam in disceptatione versata est, dico intra domesticos parietes, dico extra conventum & eam frequentiam, in qua oratorum studia niti solent: in tuis oculis, in tuo ore, vultuque acquiesco: te unum intueor: ad te unum omnis mea spectat oratio: quæ mihi ad spem obtinendæ veritatis gravissima sunt, ad motum animi, & ad omnem impetum dicendi, contentionemque leviora.

Hanc enim, C. Cæsar, causam si in foro dicerem, eodem audiente & disceptante te, quantam mihi alacritatem populi Romani concursus afferret? Quis enim civis ei regi non faveret, cujus omnem ætatem in populi Romani bellis consumptam esse meminisset? Spectarem curiam, intuerer forum, cælum denique testarer ipsum. Sic, cum & deorum immortalium, & populi Romani, & senatus beneficia in regem Dejotarum recorderer, nullo modo mihi deesse posset oratio. Quæ quoniam angustiora parietes faciunt, actioque causæ maxime debilitatur loco; tuum est, Cæsar, qui pro multis sæpe dixisti, quid nunc mihi animi sit, ad te ipsum referre; quo facilius tum æquitas tua, tum audiendi diligentia minuatur hanc perturbationem meam. Sed antequam de accusatione ipsa dico, de accusatorum spe pauca dicam: qui cum videant neque ingenio, neque usu atque exercitatione rerum valere, tamen ad hanc causam non sine aliqua spe, & cogitatione venerunt.

III. Iratum te regi Dejotaro fuisse non erant nescii: affectum illum quibusdam incommodis³, & detrimentis, propter offensionem animi tui⁴, meminerant: reque cum huic iratum,

³ Quibusdam incommodis] Adempta Galatiz parte, & Armenia minore, quam ei senatus antea largitus erat. Manut.

⁴ Propter offensionem animi tui] Vita mentionem belli civilis, quo Cæsarem Dejotarus, pro Pompejo pugnans, offenderat. Idem,

tum, tum sibi amicum cognoverant⁵: cumque apud ipsum te de tuo periculo dicerent, fore putabant, ut in exulcerato animo facile factum crimen insideret. Quamobrem hoc nos primum metu, C. Cæsar, per fidem, & constantiam, & clementiam tuam, libera, ne residere in te ullam partem iracundiæ suspicemur. Per dexteram te istam oro, quam regi Dejotaro hospites hospitii porrexisti: istam, inquam, dexteram, non tam in bellis & in præliis, quam in promissis & fide firmiorem. Tu illius domum inire, tu vetus hospitium renovare voluisti: te ejus dii penates acceperunt: te amicum, & placatum Dejotari regis aræ, focique viderunt.

Cum facile exorari, Cæsar, tum semel exorari soles. Nemo unquam te placavit inimicus, qui ulla refecisset in te simultatis reliquias fenserit. Quanquam cui sunt inaudita cum Dejotaro querelæ tuæ? Nunquam tu illum accusavisti ut hostem, sed ut amicum officio parum functum, quod propensior in Gn. Pompeji amicitiam fuisset, quam in tuam. Cui tamen ipsi regi⁶ veniam te daturum fuisse dicebas, si tum auxilia Pompejo, vel si etiam filium misisset, ipse tamen excusatione ætatis usus esset. Itaque cum maximis eum rebus liberares, perparvam amicitia culpam relinquebas.

Itaque non solum in eum non animadvertisti, sed omni metu liberavisti, hospitem agnovisti, regem reliquisti. Neque enim ille odio tui progressus, sed errore communi lapsus est. Is rex, quem senatus hoc nomine sæpe honorificentissimis decretis appellavisset, quique illum ordinem ab adolescentia gravissimum sanctissimumque duxisset, iisdem rebus est perturbatus, homo longinquus & alienigena, quibus nos in media republica nati, semperque versati.

IV.

⁵ Tum sibi amicum cognoverant] Sibi, te scilicet tibi ipsi. Ostendunt id ea quæ statim sequuntur. Hæc dico, quod aliquis forte existimet, sibi, ad ipsos qui cognoverant, non ad ipsum quem cognoverant, referri oportere. Et enim reciprocorum istorum usus lubricus admodum & anceps. Hæc enim olim. Nunc, quod tanto ante prædixi, ecce evenit. Manutius enim noster, sibi, id est Cæsari, & tantum non Philippo interpre-

tatur. Videndum. Patric.
⁶ Cui tamen ipsi Regi] Optimi codices Erfurtenfis, Colonienfis, & Pithezi; cui tamen ipsi rei; quod propensior scilicet fuisset in Pompeji amicitiam, quam in tuam, te veniam daturum fuisse dicebas; &c. Omnia nunc sunt liquida; nusquam ullæ salebræ; ullæ moræ. Miror Lambinum verum scripturam cum reperisset, eam in suis codicibus non probasse. Grevius.

IV. Cum audiret senatus consentientis auctoritate arma sumpta: consulibus; prætoribus, tribunis plebis, novis imperatoribus⁷ rempublicam defendendam datam, movebatur animo, & vir huic imperio amicissimus de salute populi Romani extimescebat, in qua etiam suam inclusam esse videbat. In summo tamen timore quietendum sibi esse arbitrabatur. Maxime vero perturbatus est, ut audivit, consules ex Italia profugisse: omnesque consulares, (sic enim nuntiabatur) cunctum senatum, totam Italiam esse effusam. Talibus enim nuntiis & rumoribus patebat ad Orientem via, nec ulli veri subsequerentur. Nihil ille de conditionibus tuis, nihil de studio concordie & pacis, nihil de conspiratione audiebat certorum hominum⁸ contra dignitatem tuam. Quæ cum ita essent, tamen usque eo se tenuit, quoad a Gn. Pompejo ad eum legati, literarumque venerunt.

Ignosce, ignosce, Cæsar, si ejus viri auctoritati rex Dejotarus cessit, quem nos omnes secuti sumus: in quem cum dii atque homines omnia ornamenta congestissent, tum tu ipse plurima, & maxima. Neque enim si tuæ res gestæ ceterorum laudibus obscuritatem attulerunt, idcirco Gn. Pompejæ memoriam amisimus. Quantum nomen ejus fuerit, quantæ opes, quanta in omni genere bellorum gloria, quanti honores populi Romani, quanti senatus, quanti tui, quis ignorat? Tanto ille superiores vicerat gloria, quanto tu omnibus præstitisti. Itaque Gn. Pompeji bella, victorias, triumphos, consulatus, admirantes numerabamus: tuos enumerare non possumus.

V. Ad eum igitur rex Dejotarus venit, hoc misero, fatalique

⁷ *Novis imperatoribus*] Legendum nobis imperatoribus. Cicero enim cum Ciliciam provinciam obtineret, ob res præclare gestas appellatus est imperator, & e provincia decedens incidit in ipsam flammam belli civilis, eique ut reliquis Proconsulibus qui ad urbem aderant, a Senatu mandatum, ut videret ne quid republicæ detrimenti pateretur. *Abram*. Omnino sic legendum esse nos docet Ciceronis epistola ad Tironem, Fam. XVI. 11. *Postea quam senatus consulibus, prætoribus,*

tribunis plebis, & nobis, qui proconsules sumus, &c. Quo modo unus e quatuor nostris edidit Manutius. Alia lectio, quam incautus admisit, in errorum numero habeatur velim. *Oliver*.

⁸ *Certorum hominum*] L. Domitii, P. Scipionis, M. Brulli, M. Catonis; quorum alios ad bellum spes rapinarum, alios Cæsaris odium, & privatæ inimicitie impellebant. *Manutius*.

lique bello, quem antea justis, hostilibusque bellis adjuverat; quocum erat non hospitio solum, verum etiam familiaritate conjunctus: & venit vel rogatus, ut amicus; vel accessitus, ut socius; vel evocatus, ut is, qui senatui parere didicisset: postremo venit, ut ad fugientem, non ut ad insequentem, id est, ad periculi, non ad victoriæ societatem. Itaque, Pharfalico prælio facta, a Pompejo discessit⁹: spem infinitam persequi noluit. Vel officio, si quid debuerat; vel errori, si quid nescierat, satis factum esse duxit: domum se contulit: teque Alexandrinum bellum gerente, utilitatibus tuis paruit¹⁰.

Ille exercitum Gn. Domitii¹¹, amplissimi viri, suis testis & copiis sustentavit: ille Ephesum ad eum, quem tu ex tuis fidelissimum, & probatissimum omnibus delegisti, pecuniam misit: ille iterum, ille tertio auctionibus factis pecuniam dedit, qua ad bellum uteris: ille corpus suum periculo objecit, tecumque in acie contra Pharnacem¹² fuit, tuumque hostem esse duxit suum. Quæ quidem a te in eam partem accepta sunt, G. Cæsar, ut eum amplissimo regis honore & nomine affeceris.

Is igitur non modo a te periculo liberatus, sed etiam honore amplissimo ornatus, arguitur domi te suæ interficere voluisse. Quod tu, nisi eum furiosissimum judicas, suspicari profecto non potes. Ut enim omittam, cujus tanti sceleris fuerit, in conspectu deorum penatium necare hospitem: cujus tantæ importunitatis, omnium gentium, atque omnis memoriæ clarissimum lumen extinguere: cujus tantæ ferocitatis, victorem orbis terrarum non extimescere: cujus tam inhumani & ingrati animi, a quo rex appellatus esset, in eum, tyrannum

⁹ *A Pompejo discessit*] Pompejo acie Pharfalica superato, reversus est ad suam Tetrarchiam, nec voluit spem inlaurandi belli persequi, quæ infinita erat, id est finem & exitum non habebat. Vide II. de Divin. cap. 37. *Abram*.

¹⁰ *Utilitatibus tuis paruit*] Fecit quidquid utilitates tue postulabant. Eodem verbo usus est ad Plancium lib. XIII. *Res familiaris* G. *Capitonis præsto fuit, & paruit & temporibus, & fortune meæ. Utilitates*, pro commodis accipiuntur. Ad Tironem: *Utilitatibus tuis passim cære: te valere, tua causa primum volo, tum meæ, mi Tiro*. Manut.

¹¹ *Gn. Domitii*] Calvini, qui consul fuerat cum M. Messalla. Is cum Cæsare, Domitius autem Ahenobarbus cum Pompejo fuit. *Idem*.

¹² *Contra Pharnacem*] Regem Ponti, filium Mithridatis, qui occasione belli civilis Armeniam occuparat. *Idem*.

num inveniri: ut hæc omnittam; cujus tanti furoris fuit, omnes reges, quorum multi erant finitimi, omnes liberos populos, omnes socios, omnes provincias, omnia denique omnium arma contra se unum excitare? quonam ille modo cum regno, cum domo, cum conjuge, cum carissimo filio, distractus ¹³ esset, tanto scelere non modo perfecto, sed etiam cogitato?

VI. At, credo, hæc homo inconsultus & temerarius non videbat. Quis consideratior illo? quis restior ¹⁴? quis prudentior? Quanquam hoc loco Dejotarum non tam ingenio, & prudentia, quam fide, & religione vitæ defendendum puto. Nota tibi est, C. Cæsar, hominis probitas, noti mores, nota constantia. Cui porro, qui modo populi Romani nomen audivit, Dejotari integritas, gravitas, virtus, fides non audita est? Quod igitur facinus nec in hominem imprudentem cadere posset, propter metum præsentis exitii, nec in facinorosum, nisi esset idem amentissimus, id vos & a viro optimo, & ab homine minime stulto cogitatum esse confingitis.

At quam non modo non credibiliter, sed ne suspiciose quidem. Cum, inquit, in Castellum Lucejum venisses, & domum regis, hospitis tui, divertisses: locus erat quidam, in quo erant ea composita, quibus rex te munerare constituerat. Huc te e balneo, prius quam accumberes, ducere volebat. Ibi enim erant armati, qui te interficerent, in eo ipso loco collocati. En crimen, en causa, cur regem fugitivus, dominum servus accuset. Ego mehercule, C. Cæsar, initio, cum

est

¹³ *Distractus*] Divulsus ab aliorum Regum societate & amicitia. *Abram*. Imo *distractus* est discerpis. *Grævius*.

¹⁴ *Quis restior?*] Non est laus hominem esse restum, *prodivos*, sive occultum, qui simulat amicitiam, & tam fronte præ se fert; cum corde premet odium capitale. Tædō opponitur apertus, simplex. Si fuisset homo scelus Dejotarus, facile potuisset hoc scelus contra Cæsarem suscipere de nece ei inferenda, si sibi persuasisset, id tuto se posse & fecerit facere: sed Cicero nescit omni ope id ostendere, cogitationem hujus sceleris abesse tam ab ejus prudentia, quam probitate. Te-

his igitur hic locum habere non potest, ut recte vidit Patricius. In Erfurt. Dresd. Colon. Pith. est *restior*. *Restis* dicuntur omnia, que sunt sine *vitio*, *labre*, *macula*. Igitur *quis restior* est hic, Quis est in consiliis restis capiendis promptior, quis est restioris ingenii, ut in illud non possit cadere tantum facinus? Non ausim quidem prætere Tullium scripsisse *restior*: aptior tamen est hæc vox huic loco, quam *restior*, quia restum esse semper vitio vertitur. Est enim hominis calidi, versuti, malitiosi, non prudentis & considerati. *Grævius*.

est ad me ista causa delata. Phidippum medicum, servum regium, qui eum legatis missus esset, ab isto adolescente esse corruptum; hac suspitione sum percussus: medicum indicem subornabit: finget videlicet aliquod crimen veneni. Esti a veritate longe, tamen a consuetudine criminandi non multum res abhorrebat.

Quid ait medicus? nihil de veneno. At id fieri potuit, primo occultius in potione, vel in cibo: deinde etiam impunitus fit, quod, cum est factum, negari potest. Si palam te intermisisset: omnium in se gentium non solum odia, sed etiam arma convertisset. Si veneno: Jovis illius quidem hospitalis numen nunquam celare potuisset, homines fortasse celavisset. Quod igitur & occultius conari, & efficere cautius potuit; id tibi, & medico callido, & servo, ut putabat, fideli, non credidit; de armis, de ferro, de insidiis celare te noluit? At quam festive crimen contextitur! Tua te, inquit, eadem quæ semper, fortuna servavit: negavisti tum te inspicere ¹⁵ vel le.

VII. Quid postea? an Dejotarus, re illo tempore non perfecta, continuo dimisit exercitum ¹⁶? nullus erat alius inveniendi locus? At eodem te, cum cenavisses, rediturum dixerat: itaque fecisti. Horam unam aut duas eodem loco armatos, ut collocati fuerant, retinere magnum fuit? Cum in convivio comiter & jucunde fuisses, tum illic ivisti, ut dixerat. Quo in loco Dejotarum talem erga te cognovisti, qualis rex Attalus in P. Africanum fuit ¹⁷: cui magnificentissima dona, ut scriptum legimus, usque ad Numantiam misit ex Asia; quæ Africanus, inspectante exercitu, accepit. Quod cum prærens

Tom. VI.

V u

De-

¹⁵ *Inspicere*] Illa, quibus te Dejotarus munerare constituerat. *Mann*.

¹⁶ *Continuo dimisit exercitum*] Ex Eunuchio Terentii actu 4, scen. 7, ubi Thraso qui suos servulos insar aciei gloriosus instruxerat, se non succedendo, neque perfecta,

Jam dimitto exercitum, inquit. De quo eruditus Victorius, lib. xv. Variarum lect. cap. 6. Multum autem, ut opinor, hoc valet ad falsum illud crimen expandendum: & ni fallor, risum movit: quæ ratio in judicio quoque adhibetur, ac fructum

fert: tanquam enim Dejotarus nullius consilii homo esset, ac similis Thraconi, qui postquam statim insidias non succederent, non potuerit recitari in armis insidiatoribus, efficere quod destinasset, Cæsare post cenam ad eas balneas veniente. *Abram*.

¹⁷ *Qualis rex Attalus in P. Africanum fuit*] Vel *Antiochus* scribendum est pro *Attalus*, cui sunt hæc a Livio, aliique scriptoribus tributa; vel erit ipsius Ciceronis *αὐτοῦ ἡμετέροιο ὕψιστος*. *Ursinus*.

Dejotarus regio & animo, & more fecisset, tu in cubiculum discessisti.

Obsecro, Cæsar, repete temporis illius memoriam: pone illum ante oculos diem: vultus hominum te intuentium, atque admirantium recordare. Num quæ trepidatio? num qui tumultus? num quid, nisi moderate, nisi quiete, nisi ex hominis gravissimi & sanctissimi disciplina? Quid igitur causâ excogitari potest, cur te lautum voluerit, cœnatum noluerit occidere?

In posterum, inquit, diem distulit, ut, cum in castellum Lucejum ventum esset, ibi cogitata perficeret. Non video causam loci mutandi: sed tamen acta res criminose est¹⁸. Cum, inquit, vomere te post cœnam velle¹⁹ dixisses, in balneum te ducere cœperunt. Ibi enim erant insidiæ. At te eadem tua fortuna servavit: in cubiculum te ire malle dixisti. Dii te perdant, fugitive: ita non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens es. Quid? ille signa ænea in insidiis posuerat, quæ e balneo in cubiculum transferri non possent²⁰?

Habes crimina insidiarum: nihil enim dixit amplius. Horum, inquit, eram conscius. Quid tum? ita demens ille erat, ut eum, quem conscium tanti sceleris habebat, a se dimitteret, Romam etiam mitteret, ubi & inimicissimum sciret esse nepotem suum, & C. Cæsarem, cui fecisset insidias? præsertim cum is unus esset, qui posset de absente se indicare²¹? Et fratres meos, inquit, quod erant conscii, in vincula conjecit. Cum igitur eos vinciret, quos secum habebat; te solum Romam mittebat, qui eadem scires, quæ illos scire dicis?

VIII.

¹⁸ Sed tamen acta res criminose est] Ita est acta, ut sit criminatio obnoxia. Patricius.
¹⁹ Vomere post cœnam te velle] Ex hoc loco intelligitur, post cœnam ad vomitum esse homines, ut cibo alvum exonerarent, ne large sumptus noceret. Celsus, lib. 2. Reptum est ab Astlepiade vomitum video: nec reprehendo, si eorum offensus est consuetudine, qui, quotidie ejiciendo vorandi facultatem molivuntur. . . . Commoneo tamen, ne quis, qui cavere & sensere volet, hoc quotidianum habeat. De hac igitur Cæsaris consuetudine ser-

mo est ad Atticum lib. XIII. epist. 52. Accubuit, inquit, agebat. Erenest.

²⁰ In cubiculum transferri non possent] Accusæ simul & lepide. De signis, ut de hominibus, de iustitiis, ut de animis ipsius. Quid ita? Verbo enim ad signa illa ænea respicit, quorum modo fecit mentionem: cogitatione autem respicit ad homines illos armatos, qui dicuntur fuisse in insidiis collocati. Idem.

²¹ Indicare] Alii, vindicare: sed vide Victorii Var. Læd. xxviii. 12.

VIII. Reliqua pars accusationis duplex fuit: una, regem semper in speculis fuisse²², cum a te animo esset alieno: altera, exercitum eum contra te magnum comparasse. De exercitu dicam breviter, ut cætera. Nunquam eas copias rex Dejotarus habuit, quibus inferre bellum populo Romano posset: sed quibus fines suos ab excursionibus hostium & latrocinii tueretur, & imperatoribus nostris auxilia mitteret. Atque antea quidem majores copias alere poterat: nunc exiguas vix tueri potest.

At misit ad Cælium nescio quem²³: sed eos, quos misit, quod ire noluerunt, in vincula conjecit. Non quæro quam verisimile sit, aut non habuisse regem, quos mitteret: aut eos, quos misisset, non paruisse: aut, qui dicto audientes in tanta re non fuissent, eos victos potius, quam necatos fuisse. Sed tamen cum ad Cælium mittebat, utrum causam illam victam esse nesciebat, an Cælium istum magnum hominem putabat? quem profecto is, qui optime nostros homines novit, vel quia nosset, vel quia non nosset, contemneret. Addidit etiam illud, equites non optimos misisse. Veteres, credo, Cæsar: nihil ad tuum equitatum: sed misit ex iis²⁴, quos habuit, electos. Ait nescio quem ex eo numero, servum judicatum²⁵. Non arbitror: non adivi. Sed in eo, etiam si accidisset, culpam regis nullam fuisse arbitraret.

IX. Alieno autem a te animo fuit. Quomodo? Speravit, credo, difficiles tibi Alexandriæ fore exitus propter regionis naturam, & fluminis. At eo ipso tempore pecuniam dedit; exercitum²⁶ aluit; ei, quem Asiâ præfeceras, nulla in re defuit; tibi victori²⁷ non solum ad hospitium, sed ad periculum

V u z culum

²² Regem semper in speculis fuisse] Id est, tuas omnes actiones observasse, & speculatores tenuisse, qui, ut infra loquitur, rumores de te exciperent, & ad se referrent. Patricius.

²³ Misit ad Cælium nescio quem] An, misit nescio quem, an, ad nescio quem Cælium? utrumque ex iis que sequuntur defendi potest. Posterius tamen præfero. Sic enim statim de eodem, quasi de non magno, imo de contempto homine, ut & lib. XII. Famil. ep. 43. Nisi quod alibi Cælium, alibi Cæcilium

vocat. Patricius.

²⁴ Sed misit ex iis] Respondet misisse, quales haberet: imo quales ex iis quos haberet, elegerit. Idem.

²⁵ Servum judicatum] Cum servis militare, præsertim queſtici loco, non liceret. Manutius.

²⁶ Exercitus] Domitii Calvini. Idem.

²⁷ Tibi victori] Cæsar victor e bello Alexandrino per Gallogræciam tranſiit, & contra Pharnacem arma convertens, Legionem

[vet-

culam etiam, atque ad aciem præsto fuit. Secutum est bellum Africanum²⁸. Graves de te rumores sparsi: qui etiam furiosum illum Cælium excitaverunt. Quo tum erga te rex animo fuit; qui auctionatus sit, seseque expoliare maluerit, quam tibi pecuniam non subministrare? At eo, inquit, tempore ipso Nicæam, Ephesumque mittebat, qui rumores Africanos exciperent, & celeriter ad se referrent. Itaque cum esset ei nuntiatum, Domitium naufragio periisse, te in castello circumferendi: de Domitio dixit versum Græcum eadem sententia, qua etiam nos habemus Latinum: *Pereant amici*²⁹, dum una inimici intercedant: quod ille, si esset tibi inimicissimus, nunquam tamen dixisset. Ipse enim mansuetus; versus immanis. Qui autem Domitio³⁰ poterat esse amicus, qui tibi esset inimicus? Tibi porro inimicus cur esset, a quo, cum vel interfici belli lege potuisset, regem & se, & filium suum constitutos esse meminisset?

Quid deinde? furcifer quo progreditur? Ait, hac lætitia Dejotarum elatum, vino se obruisse, in convivioque nudum saltavisse. Quæ crux huic fugitivo potest satis supplicii afferre? Dejotarum saltantem quisquam, aut ebrium vidit unquam? Omnes sunt in illo regis virtutes: quod te, Cæsar, ignorare non arbitror: sed præcipue singularis, & admiranda frugalitas; etsi hoc verbo scio laudari reges non solere. Erugi hominem dici non multum habet laudis in rege: fortem, justum, severum, gravem, magnanimum, largum, beneficium, liberalem, hæ sunt regis laudes: illa privata est. Ut volet quisque accipiat: ego tamen frugalitatem, id est, modestiam & temperantiam, virtutem esse maximam iudico. Hæc in illo est ab ineunte ætate, tum a cuncta Asia tum a magi-

(verba sunt Hirtii) quam ex genere civium suorum Dejotarus natura disciplinaque nostra constitutam habebat, equitatumque omnem ad bellum gerendum adducere iussit. Abram.

28 Secutum est bellum Africanum.] Quod tu parta de Phœnice victoria, paucos dies in Italia moratus, Jube Numidæ Regi, Scipioni & Catoni, qui magnis exercitibus Africam occupaverant, intrulisti. Idem.

29 Pereant amici] Quia amicus Domitio

esset: ut paulo post. Græcus versus, mihi quidem nondum compertus: Latinus quoque cuius poeta sit, ignorare me fateor. Opto feliciores esse alios. Manut.

30 Qui autem Domitio] A repugnantibus: quia cum eadem causa esset Cæsaribus & Domitio, qui amicus erat Domitio, non poterat esse Cæsaribus inimicus, & contra. Abram.

magistratibus, legatisque nostris, tum ab equitibus Romanis, qui in Asia, negotiati sunt, perspecta, & cognita.

Multis ille quidem gradibus officiorum erga rempublicam nostram ad hoc regium nomen ascendit: sed tamen quiddam a bellis populi Romani vacabat, cum hominibus nostris consuetudines, amicitias, res, rationesque iungebat: ut non solum tetrarcha nobilis, sed optimus paterfamilias, & diligentissimus agricola³¹, & pecuarius³² haberetur. Qui igitur adolescens, nondum tanta gloria præditus, nihil unquam nisi feverissime & gravissime fecerit, is ea existimatione, eaque ætate saltavit?

X. Imitari potius, Castor, avi tui mores, disciplinamque debebas, quam optimo & clarissimo viro, fugitivi ore, maledicere. Quod si saltatorem avum habuisses, neque eum virum, unde pudoris, pudicitiaque exempla pererentur, tamen hoc maledictum minime in illam ætatem conveniret. Quibus ille studiis ab ineunte ætate se imbuerat, non saltandi, sed bene ut armis, optime ut equis uteretur; ea tamen illum cuncta, jam ætate exacta, defecerant. Itaque, Dejotarum cum plures in equum sustulissent, quod herere in eo senex posset, admirari solebamus. Hic vero adolescens, qui meus in Cilicia miles, in Græcia commilito fuit, cum in illo nostro exercitu equitaret cum suis delectis equitibus, quos una cum eo ad Pompejum pater miserat, quos concursus facere solebat? quam se iactare? quam se ostentare? quam nemini in

31 Diligentissimus agricola] Nemo jure mirabitur laudari Regem, quod fuerit bonus agricola, qui antiquorum mores animo perpexerit. Nam, ut ait Plinius, De cultura agri præcipere principale fuit arisio apud exteros. Siquidem & Reges fecere, Hirtio, Philometar, Attalus, Archelaus: & duces Xenophon, & Pannus etiam Mago: cui quidem tantum honorem Senatus noster habuit Carthaginæ captæ, ut cum Regulis Africa bibliotheca donaret, unius ejus duodeviginti volumina censoris in Latinam linguam transferenda, cum iam M. Cato præcepta condidisset. Eadem restantur Columella, & Varro, uterque cap. 1. de re rustica. Et ut omittam Laertem illum Ithacæ regulum, quem Homerius lenien-

tem desiderium, quod capiebat e filio, contentem agrum, & eum hercorantem facit; notum est Diocletianum imperio se abdicasse, ut agriculturæ se reique hortens liberius applicaret. Abram.

32 Pecuarius] Varro libro 2. de re rustica, cap. 1. De antiquis, illusterrimus quisque pastor erat, ut ostendunt veteres Poeta qui ipsos pecudes propter caritatem aureas habuisse pelles tradiderunt, ut Argis Atræus, quam si bi Thyestem subduxisse queritur: ut in Colchida Ætæa, ad cuius aricis pellem profecti regio genere dicuntur Argonæus: ut in Libya Hesperidas, unde aurea mala. &c. Et certe Regum pueros ut plurimum pastores olim fuisse, testatur Pæris & Ganymedes. Abram.

in illa causa studio, & cupiditate concedere? Cum vero, exercitu amisso, ego, qui pacis auctor semper fui, post Pharsalicum autem prælum suavor fuissem armorum non deponendum, sed abjiciendorum, hunc ad meam auctoritatem non potui adducere³³, quod & ipse ardebat studio ipsius belli, & patri satisfaciendum esse arbitrabatur. Felix ista domus, quæ non impunitatem solum adepta sit, sed etiam accusandi licentiam: calamitosus Dejotarus, qui & ab eo, qui in iisdem castris fuerit, non modo apud te, sed etiam a suis accusetur. Vos vestra secunda fortuna, Castor, non potestis sine propinquorum calamitate esse contenti.

XI. Sint sane inimicitia, quæ esse non debebant. Rex enim Dejotarus vestram familiam abjectam & obscuram e tenebris in lucem evocavit. Quis tuum patrem ante, qui esset, quam cuius gener esset, audivit? Sed quamvis ingratis & impie necessitudinis nomen repudiatis, tamen inimicitias hominum more gerere poteratis, non ficto crimine insectari, non expetere vitam, non capitis arcessere. Esto: concedatur hæc quoque acerbioris & odii magnitudo. Adeone, ut etiam omnia vitæ, salutisque communis, atque etiam humanitatis jura violentur? Servum sollicitis verbis, spe, promissisque corrumpere, adducere domum³⁴, contra dominum armare: hoc est, non uni propinquo, sed omnibus familiis bellum nefarium indicere. Nam ista corruptela servi, si non modo impunita fuerit, sed etiam a tanta auctoritate approbata: nulli parietes nostram salutem, nullæ leges, nulla jura custodient. Ubi enim id, quod intus est atque nostrum, impune evolare potest, contraque nos pugnare, sit in dominatu servitus, in servitute dominatus.

O tempora, o mores! Cn. Domitius ille, quem nos pueri consulem, censeorem, pontificem maximum vidimus, cum tribunus plebis M. Scaturum, principem civitatis, in iudicium populi

³³ Hunc ad meam auctoritatem non potui adducere] Castori persuadere non potui, ut meam auctoritatem & tum consilium, tum exemplum secutus, a persequendis belli reliquiis desisteret, tum quod ille magno studio & animi ardore statuerat ad extremum bellum

aleam experiri, tum quod patri se satis esse facturum non putaret, si a bello discederet. Idem.

³⁴ Adducere domum] Alii, abducere domum, nimirum legatorum. Ferrarius.

populi vocasset, Scaturique servus ad eum clam domum venisset, & crimina in dominum delaturum se esse dixisset: prehendi hominem iussit, ad Scaturumque deduci. Vide, quid interfit: etsi inique Castorem cum Domitio comparo: sed tamen ille inimico servum remisit, tu ab avo abduxisti: ille incorruptum audire noluit, tu corrupisti: ille adiutorem servum contra dominum repudiavit, tu etiam accusatorem adhibuisti.

At semel iste est corruptus a vobis? Nonne, cum esset productus³⁵, & cum tecum fuisset, refugit ad legatos³⁶? Nonne etiam ad hunc Cn. Domitium venit? nonne, audiente hoc Serv. Sulpicio, clarissimo viro, qui tum casu apud Domitium cœnabat, & hoc T. Torquato, optimo adolescente, se a te corruptum, tuis promissis in fraudem impulsus esse confessus est?

XII. Quæ est ista tam impudens, tam crudelis, tam immoderata inhumanitas? Idcirco in hanc urbem venisti, ut hujus urbis jura & exempla corrumperes, domesticaque immunitate inquinares? At quam acute collecta crimina! Blefamius³⁷, inquit, (ejus enim nomine, optimi hominis, nec tibi ignoti, maledicebat tibi) ad regem scribere solebat, te in invidia esse: tyrannum existimari: statua inter reges posita³⁸, animos hominum vehementer offensos: plaudi tibi non solere³⁹. Nonne intelligis, Cæsar, ex urbanis malevolorum fermunculis hæc ab istis esse collecta? Blefamius tyrannum Cæsarem scriberet? multorum enim civium capita viderat: multos jussu Cæsaris vexatos, verberatos, necatos: multas afflictas, & everfas domos: armatis militibus referum forum: quæ semper in civili victoria sensimus, ea te victore non vidimus.

Solus,

³⁵ Productus] Testis.

³⁶ Refugit ad legatos] Dejotari, a quorum pedibus abstractus per te erat. Patrie.

³⁷ Blefamius] Homo Gallogræcus, qui Dejotari legatus aderat. Blanus.

³⁸ Statua inter Reges posita] In Capitolio septem Regum statua fuerunt, & inter eas statua L. Bruti strictum gladium tenentis. Inter eas etiam Cæsaris statua fuit excitata:

quod animos hominum vehementer offendit, ratos illius ambitionem jam in apertam tyrannidem erumpere. Quod aiebat accusator a Blefamio scriptum fuisse ad Dejotarum. Abram.

³⁹ Plaudt tibi non solere] De plausu & acclamationibus theatralibus, vide Sextianam & Pisonianam, Idem.

Solus, inquam, es, C. Cæsar, cujus in victoria ceciderit nemo, nisi armatus. Et quem nos liberi, in summa populi Romani libertate nati, non modo non tyrannum, sed etiam clementissimum in victoria ducimus: is Blefamo, qui vivit in regno, tyrannus videri potest? Nam de statua quis queritur, una præsertim, cum tam multas videat? Valde enim invidendum est ejus statuis, cujus tropæis non invidimus. Nam, si locus affert invidiam, nullus locus est ad statuam⁴⁰ quidem Rostris clarior. De plausu autem quid respondeam? qui nec desideratus unquam a te est, & nonnunquam, obstupefactis hominibus, ipsa admiratione compressus est: & fortasse eo prætermisus, quia nihil vulgare te dignum videri potest.

XIII. Nihil a me arbitror prætermisum, sed aliquid ad extremam causæ partem reservatum. Id autem aliquid est, te ut plane Dejotaro reconciliet oratio mea. Non enim jam metuo, ne tu illi succenseas: illud vereor, ne tibi illum succensere aliquid suspicere. Quod abest longissime, mihi crede, Cæsar. Quid enim retineat per te, meminit, non quid amiserit: neque se a te multatum arbitratur: sed, cum existimaret multis tibi multa esse tribuenda, quo minus a se, qui in altera parte fuisset, ea sumeres, non recusavit.

Etenim si Antiochus Magnus ille, rex Asiæ, cum, postquam a Scipione devictus, Tauro tenus regnare jussus esset, omnemque hanc Asiæ, quæ est nunc nostra provincia, amisisset, dicere est solitus, Benigne sibi a populo Romano esse factum, quod nimis magna procuratione liberatus modicis regni terminis uteretur: potest multo facilius se Dejotarus consolari. Ille enim furoris multam sustinuerat, hic erroris. Omnia tu Dejotaro, Cæsar, tribuisti, cum & ipsi, & filio nomen regium concessisti. Hoc nomine retento, atque conservato, nullum beneficium populi Romani, nullum judicium de se senatus imminutum putat: magno animo, & erecto est, nec unquam succumbet inimicis, ne fortunæ quidem.

Multa

⁴⁰ Nam si locus affert invidiam, nullus est ad statuam. Id est, si invidiosum locum queris: in foro multas habet; nam regum statuæ in abstracto sunt loco collocatæ. Schæffer.

Multa se arbitratur, & peperisse ante factis, & habere in animo, atque virtute, quæ nullo modo possit amittere. Quæ enim fortuna, aut quis casus, aut quæ tanta possit injuria, omnium imperatorum de Dejotaro decreta delere? Ab omnibus enim est ornatus, qui, postquam in castris esse potuit per ætatem, in Asia, Cappadocia, Ponto, Cilicia, Syria, bella gesserunt. Senatus vero judicium de illo tam multa, tamque honorifica, quæ publicis populi Romani literis, monumentisque consignata sunt, quæ unquam vetustas obruet, aut quæ tanta delebit oblivio? Quid de virtute ejus dicam? quid de magnitudine animi, gravitate, constantia? quæ omnes docti, atque sapientes summa; quidam etiam sola bona esse dixerunt: hisque non modo ad bene, sed etiam ad beate vivendum contentam virtutem esse. Hæc ille reputans, & dies & noctes cogitans, non modo tibi non succenset, (esset enim non solum ingratus, sed etiam amens) verum omnem tranquillitatem, & quietem senectutis acceptam refert clementiæ tuæ.

XIV. Quo quidem animo cum antea fuit, tum non dubito, quin tuis literis, quarum exemplum legi, quas ad eum Tarracone huic Blefamo dedisti, se magis etiam erexerit, ab omnique sollicitudine abstraxerit. Jubes enim eum bene sperare, & bono esse animo: quod scio te non frustra scribere solere. Memini enim iisdem fere verbis ad me te scribere, meque tuis literis bene sperare non frustra esse jussum. Laboro equidem regis Dejotari causa, quo-cum mihi amicitiam respublica conciliavit, hospitium voluntas utriusque conjunxit, familiaritatem consuetudo attulit, summam vero necessitudinem magna ejus officia in me, & in exercitum meum effecerunt: sed cum de illo laboro, tum de multis amplissimis viris, quibus semel ignotum a te esse oportet, nec beneficium tuum in dubium vocari, nec hæere in animis hominum sollicitudinem sempiternam, nec accidere, ut quisquam te timere incipiat eorum, qui semel a te sint liberati timore. Non debeo, C. Cæsar, quod fieri solet in tantis periculis, tentare, quoniam modo dicendo misericordiam tuam commo-

vere possum : nihil opus est : occurrere ipsa solet supplicibus & calamitosis, nullius oratione evocata. Proponere tibi duos reges⁴¹ : & id animo contemplare, quod oculis non potes. Dabis profecto misericordiam, quod iracundiam negavisti. Multa sunt tuarum clementiarum monumenta : sed maxime eorum incolumitates, quibus salutem dedisti. Quae si in privatis gloriosissima sunt, multo magis commemorabuntur in regibus. Semper regum nomen in hac civitate sanctum fuit : sociorum vero regum & amicorum, sanctissimum.

XV. Quod nomen hi reges ne amitterent, te victore, timuerunt : retentum vero, & a te confirmatum, posteris etiam suis tradituros esse confido. Corpora vero sua pro salute regum suorum hi legati tibi regii tradunt, Hieras, & Blesamius, & Antigonus, tibi, nobisque omnibus jam diu noti, eademque fide & virtute praeditus Dorylaus, qui nuper cum Hieras legatus est ad te missus; tum regum amicissimi, tum tibi etiam, ut spero, probati. Exquire de Blesamio, num quid ad regem contra dignitatem tuam scripserit. Hieras quidem causam omnem suscipit, & criminibus illis pro rege se supponit reum : memoriam tuam implorat, qua vales plurimum : negat unquam se a te in Dejotari tetrarchia pedem discesse : in primis finibus tibi se praesto fuisse dicit, usque ad ultimos profectum : cum e balneo exisses, tecum se fuisse, cum illa munera inspexisses conatus, cum in cubiculo recubivisses; eandemque assiduitatem tibi se praebuisse postridie. Quamobrem, si quid eorum, quae objecta sunt, cogitatum sit, non recusat, quin id facinus suum iudices. Quocirca, C. Caesar, velim existimes, hodierno die sententiam tuam, aut cum summo dedecore miserissimam pestem importaturam esse regibus, aut incolumem famam cum salute : quorum alterum optare, illorum⁴² crudelitatis est; alterum conservare, clementiae tuae.

⁴¹ Duos reges] Dejotaros, patrem & filium. Videtur solus pater accusatus fuisse. Filium tamen appellat, ut magis duorum quam unius misericordiam moveatur; vel quia Caesari filius erat acceptior, ideo causam utriusque conjunxit. *Abramius.*

⁴² Illorum] Adversariorum. Videtur certe quidem hac oratione nihil Dejotaro imputasse. Philip. II. 37. *Quis enim cuiquam inimicior quam Dejotaro Caesar? &c. Patri eius.*

I N
M. ANTONIUM.
PHILIPPICA I.
ARGUMENTUM.

In profecto idibus Mart. C. Caesare, M. Antonius collega eius in consulari, sibi metuens, non solum eo die latuit, verum etiam tenuit aliquandiu consilia sua, simulatione ad tempus accommodata. Postridie idus actum est cum eo de communi concordia per consulares viros. Post diem tertium, qui fuit XVI. Kal. Apr. in eadem Telluris convocato senatu, Cicero, quantum in ipso fuit, jecit fundamenta pacis, discordiarumque memoriam omnem, veterem Atheniensium exemplo, oblivione sempiterna delendam censuit. Quo die praecclare de rep. locutus Antonius, consequentibus etiam diebus non dubia suae voluntatis argumenta dare visus est. Misso parvulo filio, pacis obside, in Capitolium, C. Cassium ipse, M. Brutum Lepidus, pontifex max. alii alios ex tyrannoclonis, qui post Caesaris necem, populi & Antonii maxime consulis metu, in Capitolium se contulerant, cena addibuerunt. Sed fidam personam sustinere diu nemo potest. Cum Caesarem, quantum in libertate civitate singulari potestate usum, funere tamen efferveri placuisset : qui fons malorum omnium fuit : (sic enim tyrannum non fuisse judicabatur : nam tyrannorum corpora projiciuntur inburnata) laudavit eum de more Antonius in foro : commemoratisque rebus ab eo gestis, maximisque erga remp. meritis, explicata demum cruenta veste, in qua casus fuerat, multis pugionum ictibus perfossa, convertit orationem ad miserationem commovendam, populumque jam dolore incensum in eam iracundiam furoremque impulit, ut statim a funere ad domum Bruti & Cassii cum facibus accurreret : unde egre repulsus est. Brutus & Cassius, virato praesenti periculo, concitata multitudinis vim timentes, Antonique